

Handläggare: Anna Ambjörn
Telefon: 08- 508 22 048

Till
Hägersten-Liljeholmens
stadsdelsnämnd

Remiss – Klimat - och energistrategi för Stockholms län

Förslag till beslut

1. Stadsdelsnämnden godkänner och översänder tjänsteutlåtandet som svar på remissen till kommunstyrelsens stadsmiljörotel.

Maria Mannerholm
Stadsdelsdirektör

Gunnar Ohlsén
Avdelningschef

Sammanfattning

Ett förslag på klimat- och energistrategi för Stockholms län har inkommit till stadsdelsnämnden på remiss. Riksdagen fastställde år 2009 miljömål, de s k miljö kvalitetsmålen. Regeringens klimatproposition antogs också 2009 som fastställer mål fram till 2020. Länsstyrelsen har regeringens uppdrag att verka för att dess mål uppnås och har därför tagit fram en klimat- och energistrategi för länet. Strategin är avsedd som ett underlag i länets arbete att uppfylla klimatmålen. Den innehåller förslag till regionala klimatmål samt ett antal tematiska delstrategier som underlag för aktörernas åtgärder för att uppnå målen.

Strategin utgörs av en kombination av mål som fångar länets klimatutmaning ur två perspektiv:

- utsläpp som inte omfattas av handeln med utsläppsrätter
- energianvändning

Till de regionala målen har sex *tematiska delstrategier* kopplats. Inom varje delstrategi presenteras förutsättningar, situationer och trend, intresse och målkonflikter samt möjliga åtgärder. Många av de strategier som presenteras i Klimat- och energistrategin återfinns som delmål i miljöprogrammet för Stockholm vilket innebär att flera av målen även rör stadsdelsnämndens ansvarsområden.

Bakgrund

Ett förslag på klimat- och energistrategi för Stockholms län har inkommit till stadsdelsnämnden på remiss. Yttrande önskas senast 15 september 2011. Remisstiden har förlängts till den 30 september.

Ärendet

Riksdagen fastställde år 2009 miljömål, de s k miljö kvalitetsmålen, på en rad områden, bland annat handlar det om en begränsad klimatpåverkan och energiomställning. Regeringens klimatproposition antogs också 2009 som fastställer mål fram till 2020. Visionen är att Sverige år 2050 inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser. Länsstyrelsen har regeringens uppdrag att verka för att dess mål uppnås och har därför tagit fram en klimat- och energistrategi för länet, som en del i det arbetet. Strategin är avsedd som ett underlag i länets arbete att uppfylla klimatmålen. Den har utarbetats i dialog med olika aktörer i länet vid seminarier, hearings och andra möten. Dialogen med länets offentliga parter har skett i det Regionala miljömålsrådet bestående av fyra kommundirektörer, miljödirektören i Stockholm, cheferna för KSL och RTK (landstinget) samt representant för Trafikverket.

Strategin riktar sig till en bred krets av länets aktörer: kommuner, myndigheter, näringsliv och branscher samt intresseorganisationer. Genomförandet av strategin förutsätter samarbete och insatser från de berörda aktörerna.

Genomförandet förutsätter också en effektiv och regelbunden uppföljning av mål och åtgärder. Länsstyrelsen kommer därför att återkommande efterfråga rapportering av beslutade och genomförda åtgärder för att få en samlad bild av hur klimatarbetet fortgår. Till exempel föreslås en årlig uppföljning som kan inriktas på några delstrategier i taget enligt ett rullande schema så att alla delstrategier behandlas minst var tredje år.

Klimat- och energistrategin

Strategin innehåller förslag till regionala klimatmål samt ett antal tematiska delstrategier som underlag för aktörernas åtgärder för att uppnå målen. Den utgörs av en kombination av mål som fångar länets klimatutmaning ur två perspektiv:

- utsläpp som inte omfattas av handeln med utsläppsrätter
- energianvändning

Klimatpåverkande energianvändning och utsläpp är två nyckelbegrepp i strategin. Ytterligare ett viktigt perspektiv för att klara utmaningarna är den indirekta klimatpåverkan från konsumtion av varor och tjänster. Regionala mål utifrån indirekt påverkan formuleras inte eftersom förutsättningar för det inte anses finnas för närvarande, men det anges som viktigt att redan nu genomföra åtgärder med den inriktningen.

Regionala mål som ingår i strategin

I klimat- och energistrategin presenteras förslag på fem *regionala mål*:

Mål 1 -Länets utsläpp av växthusgaser utanför handeln med utsläppsrätter minskar med 25 % till år 2020 jämfört med år 2006.

Mål 2 -Regionens energianvändning är 20 % effektivare år 2020 jämfört med år 2008, mätt i energiintensitet (tillförd energi per BNP-enhet i fasta priser).

Mål 3 -De klimatpåverkande utsläpp som energianvändningen ger upphov till minskar med 20 % per invånare till år 2020 (ton CO²-ekv) jämfört med år 2005 och med 40 % till år 2030.

Mål 4 – År 2020 är 20 % av energianvändningen i transportsektorn förnybar.

Mål 5 – Energiproduktionen i länet sker år 2020 till 100 % med förnybara bränslen, spetslastproduktionen oräknad.

Tematiska delstrategier

Till de regionala målen har sex *tematiska delstrategier* kopplats. Inom varje delstrategi presenteras förutsättningar, situationer och trend, intresse och målkonflikter samt möjliga åtgärder. Här redovisas en sammanfattning av innehållet i de sex delstrategierna.

1. *Transporter och resande*

När det handlar om transporter och resande pekas i strategin på motsättningen i att en ekonomisk tillväxt i regionen leder till ett ökat antal transporter och resor. I regionen finns en bred vilja till ekonomisk tillväxt. Vidare framförs att i ett kortare perspektiv är en begränsning av bilåkandet nödvändigt samtidigt som kollektivtrafikens konkurrenskraft behöver förbättras. Regeringens mål är att Sveriges fordonsflotta år 2030 ska vara fossilfritt. Trafikverket gör bedömningen att nästan hälften av energianvändningen i transportsektorn år 2030 kommer att komma från fossila källor. Den tekniska utvecklingen av fordonen kompenserar inte fullt ut för den ökande biltrafiken. Kompletteringar måste till i form av ekonomiska styrmedel, attitydförändringar, ökat kollektivresande samt stadsplanering för minskat beroende av vägtransporter.

En rad möjliga åtgärder föreslås, bland annat en samhällsplanering med inriktning på minskat behov av bilresor och transporter, utvecklad regional strategi för hållbart resande, diversifierat bränsleutbud, ökad andel järnvägstransporter till och från kontinenten. Vidare föreslås förbättrade förutsättningar för gång- och cykeltrafik samt tågresor som norm för resor i tjänsten.

2. *Energianvändningen i bebyggelsen*

Regeringens målsättning är att användningen av fossila bränslen i uppvärmningen ska fasas ut till år 2020. Under de senaste 25 åren har energianvändningen effektiviserats kraftigt. Oljeanvändningen har ersatts av fjärrvärme och el. Ökningen av installationer av värmepumpar i småhus minskar elförbrukningen men binder samtidigt upp många hushåll för fortsatt elanvändning. Effektiviteten i utbyggnad av fjärrvärme minskar i områden med många styckevis installerade värmepumpar. Byggprocessen medför ett stort antal transporter av jord, sten och sand. Med den stora tillväxt av befolkningsantalet som sker i Stockholmsregionen medför detta en inte oväsentlig miljöpåverkan. Många bostäder som byggdes under 60- och 70-talen har hög energiförbrukning, ofta återfinns dessa inom de s k miljonprogramsområdena.

Bland möjliga åtgärder som föreslås återfinns bland annat att energieffektivisera befintlig bebyggelse, energieffektiva lösningar för nyproduktion av bostäder, energieffektiva och passivhus som goda exempel, utfasning av olja och direktverkande el i småhus samt att förenkla för småhusägare att energieffektivisera.

3. Energiproduktion – Nya och gamla system

Energiproduktionen i form av fjärrvärme och kraftvärme är i stor utsträckning omställd till förnybart bränsle. Biogas och solenergi är de förnyelsebara energislag som anses ha stor potential att utvecklas i regionen. Potentialen för vindkraft och vattenkraft i länet bedöms som begränsad. För att minska den regionala energiproduktionens klimatpåverkan är det enskilt viktigaste steget en omställning från kol till biobränsle i Värtaverket.

Som möjliga åtgärder föreslås bland annat att knyta samman distributionsnäten, bygga ut kraftvärmen för samtidig produktion av el och värme, utveckla hushållens utsortering av komposterbart avfall, ökad biogasproduktion samt genomföra en omställning av Värtaverket.

4. Samhällsplanering, regionala strukturer och markanvändning

Det finns en stor potential att bidra till begränsning av klimatpåverkan och effektivisera energianvändningen vid planering av nya och omvandling av befintliga bostadsområden. Långsiktiga investeringar i infrastruktur måste skapa förutsättningar för energieffektivare transportsystem. Samordningen mellan planeringsansvariga aktörer i länet bör förbättras. I strategin anges att utgångspunkten för samhällsplaneringen bör utgå ifrån de förhållningssätt som redovisas i RUF/S/RUP 2010.

Möjliga åtgärder som föreslås är bland annat att stärka och utveckla den regionala samverkan, utveckla metoder att konsekvensbedöma fysiska planer utifrån en klimat- och energiaspekt samt metoder för att stärka kollektivtrafikförsörjning och minska bilåkande till externa köpcentrum, värna strategiskt belägna terminalområden, sprida erfarenheterna från stadsutvecklingsprojekt (här nämns t ex Hammarby sjöstad och Västra Liljeholmen), utveckla kretsloppsbaseade lösningar för avloppsrening. Vidare föreslås att lämpliga markområden reserveras för insamling och sortering samt förbehandling av avfall. En annan åtgärd som föreslås är sk intelligenta elnät som kan hantera integration av småskalig och tillfällig kraftproduktion samt ny teknik, t ex vindkraft och laddningsbara elbilar.

5. Långsiktigt bärkraftig konsumtion av varor och tjänster

Konsumtion ger upphov till miljöeffekter alltifrån tillverkning, transport och användning till kassering av produkter. Så även resande och boende. Konsumtionens sammanlagda utsläpp uppgår till 10 ton koldioxidekvivalenter

per svensk och år. Av detta står den privata konsumtionen för drygt 80 % och den offentliga för knappt 20 %. Den offentliga sektorn utgör det privata näringslivets enskilt viktigaste kund. Genom att ställa krav på energieffektiva varor och tjänster kan offentliga sektorn bidra till både energieffektiviseringar i den egna verksamheten och till utveckling och introduktion av energieffektiva varor och tjänster på marknaden.

Möjliga åtgärder som föreslås är bland annat att utnyttja offentlig upphandling för att stimulera klimateffektiva lösningar, öka hushållens kunskap och förståelse för behovet av minskad klimatpåverkan, utveckla metoder för bättre information genom t ex märkning om miljöpåverkan av en viss vara eller tjänst.

6. Kunskapsbyggnad och experiment

En omfattande omställning av samhällets energitillförsel och energianvändning förestår fram till 2020. För att den ska kunna ske så effektivt som möjligt och generera största möjliga nytta behöver man dra nytta av all tillgänglig akademisk, institutionell och professionell erfarenhet och kunskap.

Föreslagna möjliga åtgärder är bland annat att skapa permanenta samarbetsformer med universitet och högskolor, utveckla förståelsen för resvanor samt kunskapen om hur internationella förhållanden påverkar en robust energiförsörjning, utveckla metoder för att beräkna indirekt miljöpåverkan av konsumtionen i regionen. Vidare föreslås att näringslivs- och innovationsstödjande aktiviteter utvecklas, stöd av pilotprojekt och experiment, spridning av positiva erfarenheter från kommunala initiativ.

I Länsstyrelsens verksamhet är strategin tänkt att nyttjas som ett underlag för beslut och fördelning av resurser, exempelvis i granskning av kommunala planer, framtagande av länsplanen för infrastruktur och fördelningen av medel ur strukturfonderna. Åtgärder på kommunal nivå anses vara avgörande för att nå flera av strategins mål. Kommunen kan till exempel använda den i samband med upphandlingar, fastighetsförvaltning, fysisk planering och utarbetande av andra planer och program. Vidare framförs att de kommunala energi- och fastighetsbolagens roll speciellt bör uppmärksammas.

Parallellt med remissen utlyser Länsstyrelsen projektmedel för regionala och lokala aktörers medverkan i genomförandet av strategin.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom Avdelningen för samhällsplanering.

Förvaltningens synpunkter

De regionala miljömålen har legat till grund vid framtagandet av nytt miljöprogram för Stockholm. Många av de strategier som presenteras i Klimat- och energistrategin återfinns också som delmål i miljöprogrammet för Stockholm. I strategin framgår det tydligt att den offentliga sektorns möjligheter att påverka och driva fram en omställning av samhällets energitillförsel och energianvändning är avsevärd.

När det gäller delstrategin för *Transporter och resande* återfinns i miljöprogrammet åtgärder som främjar miljöeffektiva transporter t ex resepolitics, miljöbilar, förnyelsebara bränslen, dubbfria däck, hastighetsanpassning samt åtgärder för att främja cyklandet.

Delstrategin *Energianvändningen i bebyggelsen* har också kopplingar till de föreslagna delmålen som rör Hållbar energianvändning i miljöprogrammet genom möjligheter att minska energianvändningen i stadens verksamheter och byggnader och därmed också minska utsläppen av växthusgaser.

När det gäller strategin för *Energiproduktion – Nya och gamla system* finns stadens mål om utsortering av matavfall för omhändertagande där nämndens rådighet omfattar de egna verksamheterna.

För strategin *Samhällsplanering, regionala strukturer och markanvändning* anges att det finns en stor potential att bidra till begränsad klimatpåverkan vid planering av nya och omvandling av befintliga bostadsområden. Genom samrådsförfarandet för nya detaljplaner har nämnden möjligheter till delaktighet och att medverka till ett tänkande för minskad klimatpåverkan. I strategin framhålls bland annat informations spridning som en viktig del av arbetet, här nämns att erfarenheterna från stadsutvecklingsprojekt bör spridas för ökad kunskap om energieffektiva åtgärder i planeringen, som exempel anges bland annat Hammarby sjöstad och Västra Liljeholmen. Detta går även in under strategin *Kunskapsbyggnad och experiment*.

I delstrategin för *Långsiktigt bärkraftig konsumtion av varor och tjänster* beskrivs den offentliga sektorns stora möjligheter att främja utvecklingen av energieffektiva och långsiktigt hållbara varor och tjänster genom främst krav i upphandlingar. Det återfinns också i miljöprogrammet under mål 5 Miljöeffektiv avfallshantering samt mål 2 Giftrika varor och tjänster.

Regeringens mål om en fossilfri fordonsflotta till år 2030 kommer att kräva omfattande insatser för att uppnå utifrån att den ökade tillväxten genererar en ökad mängd resande. Förvaltningen vill betona vikten av att kollektivtrafiken kan byggas ut i en omfattning som bidrar till att ersätta viss biltrafik för att uppnå måluppfyllelse.

I fråga om energianvändningen ser förvaltningen det som lika viktigt att minska energianvändningen som att fasa ut fossila bränslen i produktion och användning. Förvaltningen tror att det kommer att krävas starka incitament för att en omställning ska kunna genomföras.

Förvaltningen ställer sig tveksam till att energislag i form av sol och biogas är tillräckliga som förnyelsebara alternativ, privata små vindkraftverk borde t ex även kunna prövas. Fokus behöver läggas på frågan hur biogasproduktionen skall kunna öka i önskad omfattning. Förvaltningens erfarenhet är att bilar som tankas med biogas idag många gånger har svårigheter att få tag på gas då den tagit slut på tankstationerna.

Förvaltningen tror på möjligheterna att påverka genom samhällsplaneringen med en ökad samordning och en övergripande syn i planeringen; genom krav på energieffektiva och långsiktigt hållbara varor och tjänster i den offentliga upphandlingen samt inom området kunskapsbyggnad och experiment.

Klimat- och energistrategin gör en bra ansats med högt uppsatta mål, men förvaltningen tror att det kommer att ställa stora krav på åtgärder, framförallt i form av ekonomiska incitament; ett omfattande arbete för attitydförändringar samt mycket stora investeringar på utbyggd kollektivtrafik.

Bilaga

1. Remissunderlag för Klimat- och energistrategi för Stockholms län.